

Samkvæmt þessu verður niðurstaða málsins sú, að stefndu verða dæmdir til að greiða stefnanda kr. 35.449.56 ásamt 6% ársvöxtum frá útgáfudegi sáttakæru, 4. febr. 1946, til greiðsludags og málskostnað, er þykir hæfilega ákveðinn kr. 3000.00.

Nokkur dráttur hefur orðið á uppsögn dóms þessa vegna annrikis dómarans við yfirkjörstjórnarstörf og önnur embættisverk, er þoldu ekki við, auk þess sem mál þetta var allumfangsmikið.

Friðjón Skarphéðinsson bæjarfógeti kvað upp dóm þennan.

Því dæmist rétt vera:

Stefndu, Hjalti Friðfinnsson og Jónatan Daviðsson, greiði stefnanda, Páli Friðfinnssyni, kr. 35.449.56 ásamt 6% ársvöxtum frá 4. febr. 1946 til greiðsludags og kr. 3000.00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 14. nóvember 1949.

Nr. 75/1949. **Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs**

(Hermann Jónsson)

gegn

Steindóri H. Einarssyni (Sigurgeir Sigurjónsson).

Setudómarar próf. Ólafur Jóhannesson og Einar Arnalds borgardómari í stað hrd. Árna Tryggvasonar og hrd. Jóns Ásbjörnssonar.

Skattamál.

Dómur Hæstaréttar.

Benedikt S. Bjarklind, fulltrúi borgarfógetans í Reykjavík, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 26. apríl þ. á. Hann krefst þess, að lagt verði fyrir fógeta að framkvæma lögtak hjá stefnda til lúkningar ógreiddum þinggjöldum frá árinu 1947, samtals að fjárhæð kr. 34.984.00, þ. e. eftirstöðvum tekjuskatts, kr. 13.266.00, eftirstöðvum tekjuskattsviðauka, kr. 4727.00, og eftirstöðvum stríðsgróðaskatts, kr. 16.991.00, ásamt dráttarvöxtum af eftirstöðvum tekjuskatts og tekjuskattsviðauka, samtals kr. 17.993.00, er reiknist 6% ársvextir frá 31. júlí 1947 til 31.

desember s. á. og 12% ársvextir frá þeim tíma til greiðsludags. Áfrýjandi krefst og málskostnaðar bæði í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda eftir mati dómsins.

Árið 1946 seldi stefndi 6 notaðar leigubifreiðar, er hann hafði eignast 1941. Hagnaður stefnda af sölu þessara bifreiða nam kr. 60.290.00, er miðað er við bókfært verð þeirra og frá er dreginn kostnaður viðgerðar, sem stefndi framkvæmdi á bifreiðunum, áður en þær voru seldar. Skattfyrirvöld töldu hagnað þennan skattskyldan og reiknuðu stefnda skatta samkvæmt því árið 1947. Hækkðu skattar stefnda við þetta um fjárhæðir, er nema fyrrgreindum eftirstöðvum.

Stefndi hefur bifreiðastöð í Reykjavík og umfangsmikinn rekstur leigubifreiða. Að undanfögnu hefur hann árlega selt notaðar leigubifreiðar, oft margar á ári. Hefur hagnaður af sölu slíkra bifreiða sum ár numið miklum hluta af heildartekjum stefnda. Verður þessi sala notaðra leigubifreiða, eins og á stendur, að teljast þáttur í atvinnurekstri stefnda, og er hagnaður hans af sölu umræddra bifreiða því skattskyldur, sbr. upphafsákvæði 7. gr. laga nr. 6/1935. Samkvæmt þessu ber að taka kröfu áfrýjanda um framkvæmd lögtaks til greina, en eftir öllum atvikum þykir rétt, að málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

Dómsorð:

Fógeta ber að framkvæma lögtak það, sem krafizt er.

Málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 28. jan. 1949.

Með bréfi, dags. 23. okt. sl., hefur tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs krafizt þess, að lögtak verði gert til tryggingar á eftirstöðvum þingjalds gerðarpöla, Steindórs H. Einarssonar, Sólvallagötu 68 hér í bæ, fyrir árið 1947, að upphæð kr. 36.739.00, en gerðarþoli hafði tilkynnt gerðarbeiðanda, að hann mundi ekki greiða skatta þessa, án þess að úrskurður hefði fallið í fógetarétti um lögmæti þeirra.

Almennur lögtaksúrskurður fyrir þinggjöldum ársins 1947 var upp kveðinn 29. okt. 1947 og auglýstur í dagblöðum bæjarins.

Málavextir eru þessir:

Við álagningu skatta fyrir árið 1947 bætti skattstjóri við uppgefnar nettótekjur gerðarþola skv. framtali hans kr. 66.890.00, þar af kr. 6.600 fyrir eigin húsaleigu og kr. 60.290.00 vegna söluhagnaðar af seldum bifreiðum. Skattskyldar tekjur gerðarþola voru þannig taldar kr. 167.650.00, að frádregnum persónufrádrætti, og var honum gert að greiða skatta af þeirri fjárhæð. Gerðarþoli vildi eigi sætta sig við þessa skattaálagningu og kærði hana því til skattstjóra, er úrskurðaði, að hún skyldi óbreytt standa. Eftir framhaldskæru til yfirsattanefndar var úrskurðað, að skattar vegna tvítalinnar húsaleigu skyldu niður falla, en að öðru leyti skyldi úrskurður skattstjóra óbreyttur standa. Enn kærði gerðarþoli til ríkisskattanefndar, en frekari kröfum hans var þar einnig vísað á bug. Eftir að málið var tekið fyrir, hefur gerðarþoli greitt kr. 1.755.00, og lækkar hin upprunalega lögtakskræfa við það niður í kr. 34.984.00, er sundurliðast þannig: tekjusk. kr. 13.266.00, tekjuskattsviðauki kr. 4.727.00 og stríðsgróðask. kr. 16.991.00. Er þá í máli þessu aðeins umdeilt lögmæti skattaálagningar af kr. 60.290.00 til viðbótar uppgefnum nettótekjum gerðarþola skv. framtali, en það er söluhagnaður af seldum bifreiðum á árinu 1946. Enginn ágreiningur er hins vegar um útreikning skattanna af umdeildum söluhagnaði, ef rétturinn telur álagninguna réttmæta.

Umboðsmaður gerðarbeiðanda gerir þær réttarkröfur, að hið umbeðna lögtak nái fram að ganga til tryggingar áðurgreindum sköttum, að upphæð kr. 34.984.00, enn fremur að gerðarþola verði gert að greiða gerðarbeiðanda málskostnað að mati réttarins.

Umboðsmaður gerðarþola gerir hins vegar þær réttarkröfur, að synjað verði um framgang hins umbeðna lögtaks og að gerðarbeiðandi verði úrskurðaður til að greiða umbjóðanda sínum málskostnað að mati réttarins.

Við flutning málsins hafa þessar röksemdir aðallega komið fram af hálfu málflytjenda:

Umboðsmaður gerðarbeiðanda heldur því *aðallega* fram, að hin umdeilda hækkun skattyfirvalda á framtali gerðarþola hafi verið fyllilega heimil skv. ákvæðum 3. mgr. 1. gr. rgl. nr. 57/1944 og það ákvæði hafi fulla stoð í ákvæðum a-liðar 10. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 6/1935. Framkvæmdarvaldið hafi í því ákvæði fulla heimild til að skipa þeim málum eins og það hefur gert í 3. mgr. 1. gr. fyrrgreindrar reglugerðar. Hæstaréttardómurinn í hinu svokallaða Fagranessmáli, sbr. hrd. XVII/129, sé þessu ekki gagnstæður, þar eð hann eigi aðeins við skip, en ekki við annað lausafé, enda sé allt orðalag hans hnitmiðað við skip. *Til vara* heldur umboðsmaður gerðarbeiðanda því fram, að eins og rekstri gerðarþola hafi verið varið á hinu umdeilda skattári, undanfarandi ár og árið á eftir, þ. e. árið 1947, sé sala notaðra bifreiða ótvírett liður í atvinnurekstri hans og því salan skattskyld eftir ákvæðunum

í upphafi 7. gr. skattlaganna frá 1935, sbr. einnig í því sambandi ályktun af því orðalagi e-liðar sömu greinar, þar sem segir: „enda þótt salan falli ekki undir atvinnurekstur skattgreiðanda“, og a-liðar 9. gr., þar sem segir: „nema slík sala falli undir atvinnurekstur hlutaðeigandi skattgreiðanda“. Þessari staðhæfingu sinni til stuðnings bendir umboðsmaður gerðarbeiðanda m. a. á hinar tíðu bifreiðasölur gerðarþola undanfarin ár, að hagnaður hans af bifreiðasölu hafi sum árin verið verulegur og jafnvel meiri hluti nettóáágóða af rekstri hans og að sumar hinna seldu bifreiða hafi jafnvel verið seldar á sama ári og þær voru keyptar.

Umboðsmaður gerðarþola hefur mótmælt þessum rökfærslum umboðsmanns gerðarbeiðanda. Styður hann mál sitt aðallega með því, að með fyrrgreindum hæstaréttardómi í hinu svokallaða Fagranessmáli sé því slegið föstu, að 3. mgr. 1. gr. rgl. nr. 219/1939 brjóti í bága við 7. gr. og 9. gr. 1. nr. 6/1935, og fái þá 3. mgr. 1. gr. rgl. nr. 57/1944 eigi heldur staðizt. Þá mótmælir hann því, að það geti talizt þáttur í atvinnurekstri gerðarþola að kaupa og selja bifreiðar eða að hann stundi slíkt í hagnaðarskyni, en slíkan tilgang verði skattyfirvöldin að sanna, ef hægt eigi að vera að skattleggja sölu eins og þá, sem hér er um að ræða, skv. nefndu lagaákv. Slíkt sé ósannað í þessu máli, og engin tilraun hafi komið fram í þá átt. Hins vegar sé það staðreynd, að gerðarþoli hafi jafnan notað þær bifreiðar, er hann hefur eignazt og rekstri hans hæfðu, svo lengi sem þær fullnægðu þeim kröfum, er gera verði til leigubifreiða, en engu máli skipti, hvort þær séu síðan lagðar niður eða seldar.

Rétturinn litur svo á, að 3. mgr. 1. gr. reglug. nr. 57/1944 fái eigi staðizt með hliðsjón af 7. gr. og 9. gr. 1. nr. 6/1935, og virðist sú skoðun hafa fullan stuðning í tilvitnuðum hæstaréttardómi. Aðalmálsástæða umboðsmanns gerðarbeiðanda fær því eigi staðizt og verður ekki tekin til greina.

Þá er að líta á hinar aðrar málsástæður umboðsmanns gerðarbeiðanda, þ. e. að umdeild bifreiðasala sé liður í atvinnurekstri gerðarþola. Í því sambandi ber að líta á þá staðreynd, að gerðarþoli hefur um mjög langt árabíl rekið bifreiðastöð hér í bæ og fyrr og síðar keypt til þess rekstrar síns fjölda bifreiða, sem hann hefur átt lengur eða skemur. Það er að áliti réttarins óeðlilegt að telja kaup eða sölu þeirra þátt í atvinnurekstri gerðarþola eða að þær hafi verið keyptar í þeim tilgangi að selja þær aftur með hagnaði, enda þótt margar þeirra hafi á síðari árum verið seldar og þá flestar gamlar og væntanlega meira eða minna úr sér gengnar á óeðlilega háu verði vegna ríkjandi fjármálaástands. Skattskyldan getur því ekki byggt á ákvæðunum í upphafi 7. gr. laganna um tekjuskatt og eignarskatt, heldur kemur hér til greina e-liður þeirrar greinar, en viðkomandi skattyfirvöld virðast ekki heldur hafa gert neitt til þess að sanna eða gera sennilegan slíkan tilgang hjá gerðarþola, en það er skilyrði þess, að lagaákvæði þessu verði beitt til skattaálagningar eftir e-lið 7. gr.

Skv. niðurlagi 1. mgr. síðast tilvitnaðs lagaákvæðis er söluhagnaður af

lausafé skattskyldur, ef það hefur verið skemur en 3 ár í eigu skattgreiðanda, en það ákvæði kemur ekki til álita í þessu máli, þar sem óumdeilt er, að bifreiðar þær, sem mál þetta er risið af, hafa allar verið 3 ár eða lengur í eigu gerðarþola.

Þessar síðast röktu málsástæður umboðsmanns gerðarbeiðanda fá því eigi heldur staðizt og verða ekki teknar til greina.

Niðurstaða réttarins verður því sú, að synja ber um framkvæmd hins umbeðna lögtaks. Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Hið umbeðna lögtak skal ekki ná fram að ganga. Málskostnaður fellur niður.

Mánudaginn 21. nóvember 1949.

Nr. 137/1947. **Jón Bjarnason** (Magnús Thorlacius)

gegn

Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs

(Einar B. Guðmundsson),

Sakadómaranum í Reykjavík og

Þórði Björnssyni (Ragnar Jónsson).

Setudómarar **Einar Arnalds borgar-**
dómari og Theodór B. Lindal hrl. í
stað hrd. Árna Tryggvasonar og hrd.
Jóns Ásbjörnssonar.

Synjað um skaðabætur fyrir gæzluvarðhald.

Dómur Hæstaréttar.

Stefnandi, Jón Bjarnason símritari, Njarðargötu 5 í Reykjavík, hefur samkvæmt 3. gr. laga nr. 28/1893, sbr. 32. gr. laga nr. 112/1935, höfðað mál þetta fyrir Hæstarétti með stefnu 12. des. 1947 gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs til greiðslu fébóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju, kr. 5000,00, með 6% ársvöxtum frá 12. des. 1947 til greiðsludags svo og málskostnaðar, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, þar á meðal hæfilegra málssóknarlauna til talsmanns stefnanda. Þá hefur stefnandi og stefnt Þórði Björnssyni, fulltrúa saka-dómara, til réttargæzlu í málinu, en engar kröfur gert á hend-